* pt 2d (blz. 22)

Zeer Geheim

Ex.nr. 29

MINISTERRAAD

Nr.4387

Notulen van de vergadering
gehouden op vrijdag 15 maart 1968 in de Trêveszaal
aangevangen 's morgens om 10 uur en 's middags
voortgezet

Aanwezig: de minister-president De Jong en de ministers Bakker (ged.), Beernink, De Block, Klompé, Lardinois (ged.), Polak, Roolvink, Schut, Den Toom, Veringa en Witteveen (Afwezig zijn de ministers Luns en Udink)

Voorts zijn aanwezig de staatssecretarissen Grapperhaus en De Koster

Secretaris: drs.J.Middelburg
Notularis : mr.J.P.M.H.Merckelbach

1. De situatie op de goudmarkt

Minister Witteveen geeft een beeld van de situatie op de goud- en valutamarkt. De onrust die is ontstaan heeft verschillende oorzaken: de zorg over de situatie in Groot-Brittannië; de vrees dat de nieuwe Britse begroting te weinig zal bijdragen aan het herstel van het evenwicht; de zorg over de ontwikkeling van de Amerikaanse betalingsbalans; de weigering van het Amerikaanse congres om belastingverhogingen toe te staan; het feit dat de goudprijs te lang gelijk gebleven is en tenslotte de uitspraak van een Amerikaanse senator uit New-York, dat de Verenigde Staten maar moesten stoppen met het afgeven van goud. In Bazel werd in het afgelopen weekend de situatie door de presidenten van de centrale banken van de goudpool-landen besproken. Er werd besloten toch de Londense goudmarkt open te houden. Nadat in de loop van deze week gebleken was dat de speculatiegolf steeds groter werd en dat ook de kleine beleggers gingen meedoen - de vorige dag werd 140 ton goud gekocht - kwam deze nacht bij de Nederlandse Bank het bericht uit de Verenigde Staten dat de Londense goudmarkt vandaag zal worden gesloten en dat de presidenten van de centrale

banken van de...

© NA, 2.02.05.02 (Arch. MR) (Nationaal Archief, Den Haag) inv.nr. 880
http://resources.huygens.knaw.nl/europeseintegratie/doc/B00028

banken van de goudpool voor een bespreking in Washington op zaterdag a.s. waren uitgenodigd. De Amerikaanse senaat heeft met een meerderheid van twee stemmen zijn goedkeuring gehecht aan het voorstel de 25%-gouddekking van de dollar op te heffen waardoor de goudreserve tot beneden $10 mld zal kunnen dalen. Spreker schrijft deze geringe meerderheid toe aan het groeiende verzet tegen de Vietnampolitiek van de regering. In Groot-Brittannië kwam de vorige dag het pond sterling onder grote druk te staan, zodat nu een bank-holiday is afgekondigd en de valutamarkt is gesloten. Dinsdag a.s. zal de Britse begroting door minister Jenkins worden ingediend. Voor Nederland rijst de vraag of ook wij de valutamarkt moeten sluiten. Spreker heeft vernomen dat Duitsland, Zwitserland, Italië en waarschijnlijk ook België hun valutamarkten openhouden. Indien wij eveneens de valutamarkt openhouden, komt er een groot aanbod van dollars.De Federal Reserve bank deed een beroep om de valutamarkt open te houden en gaf daarbij een garantie voor alle dollars die de Nederlandse Bank vandaag tegen guldens koopt. Spreker verwacht niet dat de dollar zal devalueren. Hij acht het verstandig de valutamarkt open te houden, evenals de effectenbeurs. Spreker verwacht dat de presidenten van de centrale banken in Washington zullen spreken over een mogelijke sluiting van de Londense goudmarkt, doordat de zeven landen van de goudpool de vrije goudmarkt niet meer steunen. De goudprijs zal dan op de vrije goudmarkt een flinke sprong omhoog maken. De Verenigde Staten hebben zich steeds sterk verzet tegen het loslaten van de goudprijs van $35 per troy-ounce. Andere centrale banken maken zich in toenemende mate zorgen over handhaving van deze goudprijs, aangezien hierdoor veel goud uit de circulatie verdwijnt. Spreker is van oordeel dat Nederland de goudpool moet blijven steunen, zolang de andere landen zich niet terugtrekken. De sluiting van de goudmarkt biedt immers geen definitieve oplossing. Men zal naar hij verwacht gedurende het weekend zoeken naar een technische oplossing om zoveel mogelijk waterdichte schotten op te richten tussen de vrije goudmarkt en het officiële goudcircuit van de banken. Hij acht het niet onmogelijk dat deze afscheiding op den duur zal worden doorbroken en dat men toch genoodzaakt zal zijn de officiële goudprijs hoger te stellen. Er kan een moeilijke situatie ontstaan, als een aantal landen de goudstandaard loslaten en hun valuta stabiliseren op de dollarkoers, waardoor men op een dollarstandaard terecht komt. Spreker is van oordeel dat alles moet worden gedaan om een dergelijke ontwikkeling te voorkomen, aangezien men dan afhankelijk wordt van het financieel-economische beleid van de Amerikaanse regering. Er zal zich dan naast het goudblok een dollargroep vormen hetgeen zeer storend zal zijn voor het internationale handelsverkeer en voor de Atlantische samenwerking. Om een dergelijke ontwikkeling te voorkomen zal men zo snel

mogelijk het...

mogelijk het nieuwe systeem van de trekkingsrechten moeten invoeren. Spreker deelt voorts mede dat de speculatiegolf zich ook heeft gericht op de zilver- en platinamarkt. De zilverwaarde van de Nederlandse gulden is opgelopen tot f.1,20 à f.1,40; op enkele plaatsen begint men reeds guldens op te potten. Het is daarom goed dat tijdig is begonnen met de vervaardiging van nikkelen guldens. Er is nog een voorraad muntbiljetten die zonodig kan worden uitgegeven. Bij de Nederlandse Bank is een voorraad van f.20 mln zilveren guldens, die voorlopig niet in het verkeer zal worden gebracht. Spreker antwoordt op een vraag van minister De Block dat een sluiting van de officiële goudmarkt gepaard moet gaan met een afspraak tussen de centrale banken dat zij alleen aan elkaar goud zullen leveren.

Staatssecretaris De Koster vraagt of onze goudvoorraad gevaar loopt als de Amerikanen goud gaan verkopen. Spreker is van oordeel dat de Groep van Tien op korte termijn bijeen moet komen om te bezien hoe het trekkingsrechtensysteem versneld kan worden ingevoerd. Minister Roolvink vraagt of de houding van het Amerikaanse congres het gevaar inhoudt dat de druk op de dollar steeds groter zal worden en dat tot devaluatie zal worden overgegaan. Spreker wijst er voorts op dat de Britse premier Wilson heeft verklaard dat de gevolgen van een devaluatie pas op langere termijn zichtbaar worden. Minister Veringa vraagt wat de voor- en nadelen zijn van een verhoging van de goudprijs. Minister Klompé vraagt waarom de Verenigde Staten de gouddekking hebben losgelaten. Minister Lardinois is van oordeel dat de jongste ontwikkeling welhaast het failliet van het internationale monetaire overleg betekent. Spreker wijst erop dat het internationale handelsverkeer zonder een internationaal monetair stelsel in groot gevaar komt. Hij betreurt het dat de Amerikaanse regering, hoewel men deze ontwikkeling al jaren had kunnen zien aankomen, nu door speculaties gedwongen wordt de gouddekking los te laten. Spreker vraagt of deze ontwikkeling zal leiden tot een sterke inflatiegolf op lange termijn. Minister Polak informeert welk verlies Nederland heeft geleden door steeds in de goudpool te blijven. Frankrijk, dat uit de goudpool is teruggetreden, heeft thans de grootste goudvoorraad; voor een enorm bedrag aan goud is door de Franse bevolking opgepot. Spreker vraagt tenslotte of het niet nuttig zal zijn dat na afloop van de ministeraad een communiqué wordt uitgegeven.

Minister Witteveen zegt in antwoord op een nadere vraag van staatssecretaris De Koster dat het niet zeker is dat de Amerikaanse belastingverhogingen kunnen worden ingevoerd. Indien echter weer 200.000 man naar Vietnam worden gezonden, is een belastingverhoging daarvoor alleen al nodig. Spreker verwacht niet dat de Verenigde Staten op grote schaal goud zullen gaan verkopen. Dit land dient immers, ook om militaire redenen, over een behoorlijke goudreserve te beschikken. De versnelde invoering van de trekkingsrechten

is alleen mogelijk...

is alleen mogelijk, als de betrokken overeenkomst door de nationale parlementen is geratificeerd. Indien de Groep van Tien de volgende week in Stockholm tot overeenstemming komt, zal deze overeenkomst spoedig aan de parlementen kunnen worden voorgelegd. Spreker ziet geen onmiddellijke aanleiding voor een devaluatie van de dollar. In dat geval zouden vele landen als bijvoorbeeld Canada, Japan en de Zuid-Amerikaanse landen meedevalueren. De gevolgen van de devaluatie van het pond worden inderdaad pas geleidelijk zichtbaar. De Britse regering had, naar sprekers oordeel, van het begin af aan sterker moeten afremmen. Een verhoging van de goudprijs is voordelig voor de goudproducerende landen (Zuid-Afrika en Rusland) en voor de goudbezittende landen (de landen van de goudpool). Een nadeel van verhoging van de goudprijs is dat de wereldreserves met een sprongomhoog gaan met als gevolg dat er veel ruimte komt en een grote inflatiepotentie ontstaat. Het door de Amerikaanse senaat aanvaarde wetsontwerp waardoor de 25%-gouddekking van de dollar wordt opgeheven, geeft de Amerikaanse regering de bewegingsvrijheid om de goudvoorraad beneden de $10 mld te laten teruglopen. Spreker is het niet met minister Lardinois eens dat van een failliet van het internationale monetaire overleg kan worden gesproken. Wel betreurt hij het dat de Amerikaanse regering zolang heeft geweigerd om over het goudprobleem te spreken. Men dient hierbij evenwel te bedenken dat het bekend worden van een dergelijk gesprek ook een speculatiegolf zou hebben veroorzaakt. Het vertrouwen in de Amerikaanse dollar berustte op de inwisselbaarheid daarvan. De sluiting van de goudmarkt en de handhaving van de officiële goudprijs behoeft op zichzelf niet tot inflatie te leiden. Het belangrijkse middel om inflatie tegen te gaan is echter het weer in evenwicht brengen van de Amerikaanse betalingsbalans. Spreker zegt in antwoord op een nadere vraag van minister Polak dat hij geen reden ziet dat een golf van werkloosheid over de Westerse wereld zal komen, zoals in Le Monde wordt verwacht. De Franse politiek heeft overigens in hoge mate bijgedragen tot het tegenwoordige wantrouwen in de dollar. Spreker wijst er voorts op dat Nederland door deel te nemen aan de goudpool geen verlies heeft geleden, maar dat daardoor slechts een stukje winst verloren is gegaan. Spreker zal tijdens de lunchpauze een gesprek hebben met de president van de Nederlandse Bank. Hij zou het mede van dit gesprek en van een nader onderzoek door zijn departement willen laten afhangen of na de vergadering van de raad een communiqué moet worden uitgegeven.

Minister Lardinois is van oordeel dat minister Witteveen alles in het werk moet stellen om te bereiken dat de EEG-landen met betrekking tot de goudkwestie één lijn trekken, aangezien anders de economie uiteen zal worden getrokken. Indien bijvoorbeeld Duitsland een andere goudprijs heeft dan Nederland, zal het gemeenschappelijke prijsbeleid uit elkaar vallen. Minister Witteveen acht dit wat te ver gaan,

aangezien Frankrijk...

aangezien Frankrijk tegenover de Verenigde Staten een extreem negatief standpunt inneemt. Spreker is wel bereid het uiterste te doen om de Groep van Tien en de Westerse wereld bijeen te houden.

Staatssecretaris De Koster vraagt of de president van de Nederlandse Bank voor het gesprek in Washington een bepaalde opdracht meekrijgt. Minister Witteveen wijst erop dat hij ingevolge de bankwet de uiteindelijke verantwoordelijkheid draagt. Goudproblemen behoren in eerste instantie tot de bevoegdheid van de centrale banken. Voor de wisselkoersen, die met het goudprobleem nauw samenhangen, is spreker de eerst verantwoordelijke. Gezien de goede contacten met de president van de Nederlandse Bank voorziet spreker geen moeilijkheden. Uit het feit dat de Amerikaanse regering alleen de presidenten van de centrale banken heeft uitgenodigd, kan worden afgeleid dat het overleg zich tot de goudkwestie zal beperken. Spreker ~~deelt mede dat~~ vraagt zich nog af of de thesaurier-generaal met prof. Zijlstra zal meegaan. De minister-president stelt voor akkoord te gaan met de door minister Witteveen uitgestippelde lijn en in de middagvergadering een beslissing te nemen over de uitgifte van een persbericht. De raad verklaart zich hiermede akkoord.

Minister Witteveen deelt in de middagvergadering mede dat de speculaties zich de laatste uren vooral richten tegen het pond ten gunste van de Duitse mark. Het gesprek in Washington zal zich beperken tot de vraag hoe de officiële koersen kunnen worden gehandhaafd. Spreker ziet geen aanleiding tot de uitgifte van een speciaal communiqué, aangezien dit de indruk kan vestigen dat Nederland zwak staat. Spreker zal 's avonds voor de televisie een korte uiteenzetting geven. De minister-president concludeert dat behoudens het televisie-interview van minister Witteveen geen officiële reactie van de regering zal worden gegeven. Alle vragen van de publiciteitsmedia zullen worden verwezen naar de voorlichtingsdienst van Financiën. De raad kan zich hiermee verenigen.

2 a. De rijksuitgaven en de niet-belastingontvangsten in de periode 1969-1971 (Nota's van de minister van Financiën dd. 27 december 1967 en 15 januari 1968, nrs. 1297 en 0035, met bijlagen)

2 b. Doorlichting...